

C-680/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. december 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Consiglio di Stato (Olaszország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. december 7.

Fellebbező:

Unilever Italia Mkt. Operations Srl

Ellenérdekű fél:

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato

Az alapeljárás tárgya

A Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) azon ítéletével szemben benyújtott fellebbezés, amelyben az elutasította a fellebbező által az Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (verseny- és piacfelügyeleti hatóság, Olaszország) azon határozata ellen benyújtott keresetet, amely a csomagolt fagylaltok viszonteladók részére történő értékesítésének és forgalmazásának nemzeti piacon fennálló erőfölénnyel való visszaélés miatt szankciót szabott ki vele szemben.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk értelmezése az EUMSZ 267. cikk értelmében.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) A vállalati ellenőrzés esetein kívül melyek a releváns kritériumok annak megállapításánál, hogy a formálisan autonóm és független gazdasági szereplők közötti, szerződésen alapuló koordináció egyetlen gazdasági egységet eredményez-e az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk alapján; és különösen egy másik vállalkozás kereskedelmi döntéseibe való, a gyártó és a viszonteladók közötti kereskedelmi együttműködéssel összefüggő jogviszonyokra jellemző beavatkozás bizonyos szintjének fennállása elegendőnek tekinthető-e ahhoz, hogy e jogalanyok ugyanazon gazdasági egység részének minősüljenek; vagy szükséges-e a két társaság közötti „hierarchikus” kapcsolat, amely egy olyan szerződés esetén állhat fel, amelynek értelmében több autonóm társaság „aláveti magát” egyikük irányításának és koordinálásának, tehát a hatóságnak bizonyítania kell több olyan iránymutatás szisztematikus és állandó fennállását, amely alkalmas a vállalkozás gazdasági döntéseinek, vagyis a pénzügyi, ipari és kereskedelmi jellegű stratégiai és működési döntések befolyásolására?

2) A kizárólagossági kikötések révén megvalósított erőfölénnyel való visszaélés fennállásának értékelése szempontjából úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 102. cikket, hogy a versenyhatóság köteles megvizsgálni, hogy e kikötések azzal a hatással járnak-e, hogy kizárják a hasonlóan hatékony versenytársakat a piacról, és köteles részletesen vizsgálni a vitatott magatartások arra való konkrét alkalmassága tekintetében a fél által benyújtott gazdasági elemzéseket, hogy a hasonlóan hatékony versenytársait kizárja a piacról; vagy a kizorító jellegű kizárólagossági kikötések vagy a többféle visszaélésszerű gyakorlattal jellemzett magatartások (a vásárlói hűséget kiváltó engedmény és a kizárólagossági kikötések) esetén a hatóságnak nincs jogi kötelezettsége arra vonatkozóan, hogy a versenyjogi szabályok megsértésének megállapítását a hasonlóan hatékony versenytárs szempontjára alapozza?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Legge 10 ottobre 1990, n. 287 – Norme per la tutela della concorrenza e del mercato (a verseny és a piac védelmére irányuló rendelkezések elfogadásáról szóló, 1990. október 10-i 287. sz. törvény), 3. cikk: „Tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése [...]”.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az Unilever Italia Mkt Operations srl (a továbbiakban: Unilever) az olyan, jó hírnévvel rendelkező márkával ellátott tömegpiaci termékek kifejlesztését és piaci értékesítését folytató vállalkozás, mint a fagylaltok ágazatában különösen az Algida és a Carte d'Or. A La Bomba snc a közép-olaszországi tartományokban jégkrémet gyártó vállalkozás.
- 2 A La Bomba azt kifogásolja a verseny- és piacfelügyeleti hatósághoz benyújtott panaszában, hogy az Unilever az utóbbi években megtiltotta a fürdőlétesítmények és bárók működtetői mint viszonteladók részére, hogy a saját termékekkel együtt a La Bomba márkával ellátott jégkrémeket akár külön hűtőszekrényekben forgalmazzák, és azzal fenyegette meg őket, hogy nem fogja többet alkalmazni az értékesítési megállapodás szerinti kedvezményeket, vagy felmondja e megállapodásokat, és még kötbért is felszámít velük szemben.
- 3 A versenyhatóság megállapította, hogy az Unilever olyan stratégiát fogadott el, amely kizárja az érdemeken alapuló versenyt; ezért pénzbírságot szabott ki vele szemben, és az alábbi következtetések alapján elrendelte a jogellenesnek ítélt magatartás tanúsításának abbahagyását: a) az érintett piacon az Unilever erőfölénnyel rendelkezik; b) az Unilever 150 helyi forgalmazója (a továbbiakban: márkakereskedők) nem önálló vállalkozás, és kereskedelmi gyakorlatuk az Unilevernek tudható be; c) az Unilever és márkakereskedői által a piacon tanúsított magatartás, amely különösen a termék kizárólagosságára vonatkozó kötelezettségek előírásában, valamint az eladási célok elérésétől függő kedvezmények és juttatások alkalmazásában áll, az EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való visszaélést jelent.
- 4 Az Unilever a szankciót kiszabó határozattal szemben jogorvoslattal élt a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága) előtt. Az utóbbi elutasító ítéletével szemben benyújtott fellebbezés elbírálása van jelenleg folyamatban a kérdést előterjesztő bíróság, a Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) előtt.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 5 A felperes különösen az érintett piac meghatározásának módszertani hibáit (még az ömlesztett fagylaltot is a csomagolt fagylalt helyettesítő termékeként kellett volna figyelembe venni) és a földrajzi piac meghatározásának módszertani hibáit (nem a teljes ország területét, hanem a helyi piacot kellett volna figyelembe venni), valamint az EUMSZ 102. cikk több szempontból történő megsértését kifogásolja: a) az Unilever nem rendelkezik erőfölénnyel; b) a helyi márkakereskedők a saját területükön egyedül felelősek az Unilever termékeinek forgalmazásáért, így magatartásuk hatásai nem tudhatók be e vállalkozásnak; c) a versenyhatóság nem mérte fel azt, hogy konkrétan az Unilevernek betudott magatartások képesek-e kiszorítani a hasonlóan hatékony versenytársakat a piacról (az Unilever és a viszonteladók közötti kizárólagossági megállapodások az

Olaszországban működő értékesítési pontok mindössze 0,8%-át fedték le, szemben a márkakereskedők és az ügyfelek által aláírt kizárólagossági megállapodások által lefedett 8%-kal), és nem állította egyensúlyba azok állítólagosan versenyellenes hatásait a termékek elterjedésének szélesítéséből, valamint a kereskedők és a fogyasztók tekintetében felmerülő árcsökkenésből eredő, a versenyt elősegítő hatásokkal.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 6 A szóban forgó ügyben a versenyhatóság által kifogásolt visszaélésszerű magatartásokat, annak ellenére, hogy azokat lényegében nem az Unilever, hanem annak márkakereskedői tanúsították, csak az Unilevernek tudták be azon az alapon, hogy az utóbbi és a márkakereskedői egyetlen gazdasági egységhez köthetők. Annak sérelme nélkül, hogy a nemzeti bíróság feladata ténylegesen meggyőződni az Unilever és a márkakereskedői közötti szerződéses jogviszony tartalmáról, felmerül, hogy – jogi szempontból – tisztázni szükséges a „vállalkozás” és a „gazdasági szereplő” fogalmát az antitrösztjogban, valamint a jogsértés alanyi szempontból történő betudásának kritériumait. Különösen azt kell megvizsgálni, hogy a formálisan autonóm és független gazdasági szereplők közötti koordináció milyen feltételek mellett minősülhet egyetlen döntéshozatali központnak, aminek következtében az egyik által tanúsított magatartás betudható a másiknak is.
- 7 A kérdést előterjesztő bíróság először is a Bíróság azon állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozik, amely a vállalatcsoportok jelensége szempontjából határozza meg az egyetlen döntéshozatali központot, és amely azon alapul, hogy konkrétan kell bizonyítani, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalataira (Areva és társai ítélet [C-247/11 P és C-253/11 P], Schindler Holding Ltd ítélet [C-501/11], Dow Chemical ítélet [C-179/12 P]). Ezt követően megjegyzi, hogy az olasz kereskedelmi jogban a részvényesek *de iure* vagy *de facto* ellenőrzésének eseteiben a társaságok irányításával és koordinációjával kapcsolatos tevékenységet a törvény vélelmezi, míg ha az az e társaságokkal kötött szerződésen vagy alapszabályaik kikötésein alapul, azt bizonyítani kell (a polgári törvénykönyv 2497 *sexies* és *septies*, valamint 2359. cikke).
- 8 Ami a szerződésen alapuló koordinációnak a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló eseteit illeti, a jelen bíróság megjegyzi, hogy a kereskedelmi együttműködéssel kapcsolatos jogviszonyok mindegyikét, beleértve azokat – a jelen ügy szempontjából releváns – jogviszonyokat is, amelyek az értékesítési jog átruházásának alapját képezik, a megbízónak a közvetítő szolgáltatása teljesítésének módját érintő bizonyos mértékű beavatkozása jellemzi. Ugyanakkor ezek nem feltétlenül eredményeznek irányítási tevékenységet, mivel a nagyvállalatok, valamint a kis- és középvállalkozások közötti munkamegosztás sajátos formájának szabályozására korlátozódhatnak. Az autonómia nem feltétlen jellegű például akkor, ha a márkakereskedőt a kapott utasítások korlátozzák, de ez

nem kérdőjelezi meg azt, hogy a vállalkozó kereskedelmi és döntéshozatali függetlenséggel rendelkezik, valamint a tevékenységével összefüggő költségek és kockázatok tekintetében közvetlenül felelős. A hagyományos esetben ugyanis az értékesítési jog jogosultja nem csak arra szorítkozik, hogy az adásvételt megkötő feleket összekapcsolja, ahogyan azt az ügynök teszi, aki megkönnyíti a megbízó és a harmadik személyek közötti jövőbeli szerződések megkötését, hanem saját maga vásárol az átadótól, majd értékesít tovább harmadik személyek részére azzal, hogy hirdetni kell az árut, és a vételi ár és a viszonteladói ár közötti különbözetet megszerzi.

- 9 Ezen az alapon a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy elméletben milyen strukturális kapcsolatnak kell fennállnia a gyártó és a közvetítői között annak érdekében, hogy a versenyjog szerint egységes gazdasági egységet képezzenek. Vajon elegendő-e a fent említett kereskedelmi kapcsolatokba való normális beavatkozás, vagy szükséges egy vagy több vállalat valódi és tényleges alávételése egy másik vállalkozásnak, amelyet hivatalos aktusok (például határozatok vagy szerződéses megállapodások) vagy akár pusztán iránymutatás (utasítások, magatartási szabályok, szolgáltatási megrendelések) alapján kell bizonyítani, amelyek alkalmasak arra, hogy jelentős mértékben befolyásolják a közvetítői tevékenységet folytató vállalkozó gazdasági döntéseit?

Ennek eldöntése annál is inkább fontos, mivel a szóban forgó pénzügyi szankció az EJEE 7. cikke értelmében „büntető” jellegű is (mivel a teljes összege miatt „megtorlónak” minősül), tehát csak a törvényben előírt esetekben és határidőkön belül szabható ki.

- 10 A második értelmezési kétség, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésében fejtett ki, a jogsértés objektív elemére, és különösen a bizonyítás azon szintjére vonatkozik, amelynek az antitörzst hatóságok kötelesek megfelelni a kizorító jellegű visszaélésszerű magatartások megállapítása során. A Bíróság előtt jelenleg folyamatban lévő C-377/20. sz. ügyhöz hasonlóan a Consiglio di Stato (államtanács) azt kérdezi, hogy még ha olyan magatartásról is van szó, amely elméletben alkalmas korlátozó hatások kiváltására, egyébként nem megengedett-e a szankcióval sújtott vállalkozás arra vonatkozó igazolása, hogy valójában semmilyen korlátozó hatás nem merült fel.
- 11 Az EUMSZ 102. cikk szerinti értékelés során a versenyre gyakorolt tényleges vagy potenciális hatásnak tulajdonítható jelentőség megállapítása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság különösen az Intel ítéletre (C-413/14 P) hivatkozik. Az Intel, amely a számítógépes processzorok piacának vezető vállalkozása, a Bizottság szerint a számítógépgyártók kizárólagos ellátása érdekében engedmény- és kifizetési rendszert alkalmazott, és kizorított egy versenytársat ugyanezen áruk piacáról. E magatartásokat természetüknél fogva versenyellenesnek ítélve a Törvényszék kizárta, hogy visszaélésszerű jellegük megállapításához a versenyre gyakorolt tényleges vagy potenciális hatásukat az ügy összes körülményének fényében kelljen értékelni. A Bíróság ezzel szemben cáfolta e kizárást, és arra a következtetésre jutott, hogy figyelembe kell venni az

Intel azon érveit, amelyek a Bizottság azon állítólagos hibáinak feltárására irányultak, amelyek a vásárlói hűséget kiváltó szóban forgó engedményrendszer azon képességének elemzése során merültek fel, hogy a piacról kiszoríthat hasonlóan hatékony versenytársakat („AEC-teszt”).

- 12 A fent hivatkozott Intel ítéletre hivatkozva a felperes azt kifogásolja a versenyhatósággal szemben, hogy egyáltalán nem elemezte az Unilever magatartásának konkrét hatásait (tehát a hasonlóan hatékony versenytársait kiszorító hatások hiányát) és az ahhoz kapcsolódó, a versenyt elősegítő hatásokat (ahogyan az az Unilever által egy neves gazdasági tanácsadó vállalkozástól megrendelt tanulmányból is kitűnik). A versenyhatóság ezzel szemben úgy véli, hogy az Intel ítéletben kifejtett elvek a jelen ügyben nem alkalmazhatók, mivel azok csak a vásárlói hűséget kiváltó engedmények útján megvalósuló visszaélésekre vonatkoznak; a Bíróság egyszerűen a Törvényszék „alaki hibáját” állapította meg, mivel az nem határozott a felperes által az AEC-teszttel kapcsolatban felhozott kifogásokról; mindenesetre egyetlen teszt sem képes egyszerre több visszaélésszerű magatartást is elemezni.
- 13 Ennek alapján a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az Intel ítélet elvei kiterjeszthetők-e – ahogyan azt a felperes állítja – a kizárólagossági kikötésekre vagy a több tisztességtelen gyakorlatból álló magatartásokra, és adott esetben milyen esetekben vagy milyen feltételek mellett zárható ki az AEC-teszt vagy a vállalkozás által benyújtott tanulmányok és vizsgálatok relevanciája. Különösen, jogszerű-e az Intel ítéletre tekintettel a versenyhatóság azon értékelése, amely kizárja az AEC-tesztnél és a hasonló célú tanulmányoknak a szóban forgó magatartásokhoz hasonló magatartások estében fennálló relevanciáját?